

Steun aan Oekraïne en invloed aanslagen Nord Stream daarop

Onderzoek naar zorgen, steun en het effect van de aanslagen op Nord Stream – augustus 2024

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2024/

Datum

Augustus 2024

Opdrachtgever

Geen

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Aandacht voor oorlog Oekraïne en zorgen nemen af	4
Aandeel dat regering steunt in Oekraïne-beleid licht gedaald	4
Blijvend draagvlak voor steun aan Oekraïne, maar ...	5
...als Zelensky toestemming gaf neemt twijfel toe	6
1 Volgen, zorgen en steun	8
1.1 Aandacht voor oorlog Oekraïne daalt licht	8
1.2 Zorgen over oorlog Oekraïne nog groot, maar licht dalend	8
1.3 Aandeel dat regering steunt in Oekraïne-beleid licht gedaald	9
2 Attituden	10
2.1 Driekwart Nederlanders wil vredesbesprekingen	10
2.2 Steun opvang Oekraïense vluchtelingen neemt gestaag af	12
2.3 Steun EU-lidmaatschap Oekraïne licht afgenomen	13
3 Aanslag op Nord Stream	14
3.1 Bekendheid met situatie rondom Nord Stream	14
3.2 Effect kennis Nord Stream op steun regeringsbeleid	15
3.3 Meerderheid wil steun aan Oekraïne handhaven	16
3.4 Als Oekraïne / Zelensky betrokken zijn neemt steun af	17
Onderzoeksverantwoording	20

Samenvatting

Aandacht voor oorlog Oekraïne en zorgen nemen af

De mate waarin Nederlanders de oorlog in Oekraïne volgen neemt licht af ten opzichte van eerdere metingen: 52 procent volgt de oorlog nog op de voet of op hoofdlijnen. In april 2022 volgde nog driekwart de oorlog op de voet of op hoofdlijnen.

Ook maken Nederlanders zich iets minder zorgen over de oorlog. Een kwart (24%) maakt zich 'veel zorgen', dat was nog niet eerder zo laag. In totaal maakt 73 procent zich enige tot veel zorgen, dit lag lange tijd op of boven de tachtig procent.

Aandeel dat regering steunt in Oekraïne-beleid licht gedaald

Bij het begin van de oorlog steunde twee derde 'de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne' Nu is dat nog 51 procent. Vijftien procent heeft nu geen mening.

Driekwart Nederlanders wil vredesbesprekingen

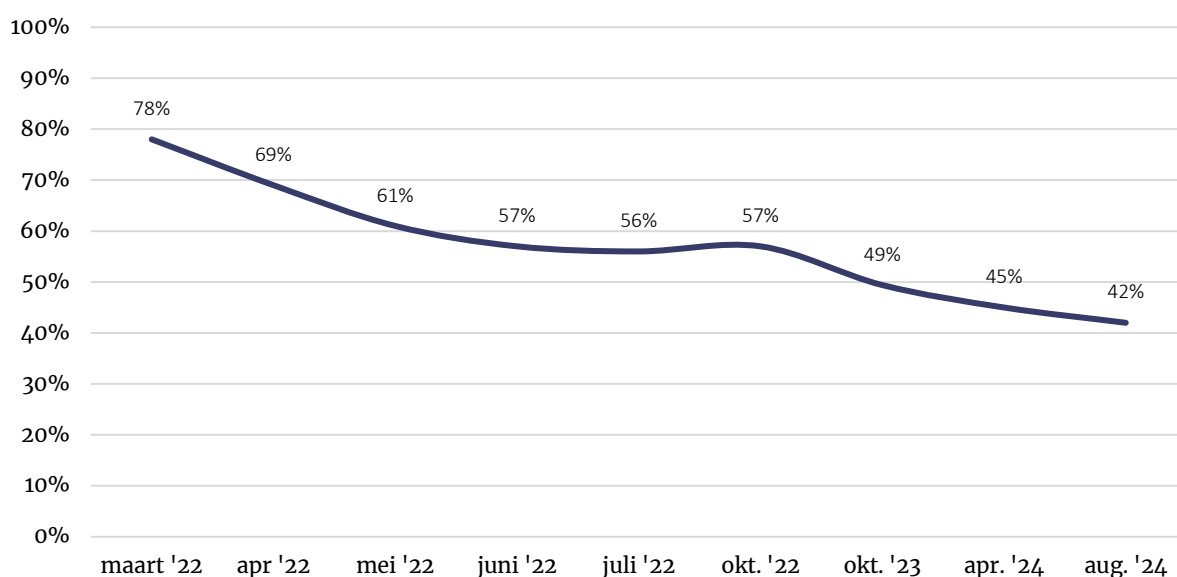
Ruim driekwart is het eens met de stelling 'Oekraïne en Rusland moeten vredesbesprekingen beginnen om deze oorlog te stoppen'. In oktober 2023 en april 2024 hebben we deze stelling ook voorgelegd en de uitkomsten toen en nu zijn nagenoeg identiek. Uit eerder onderzoek bleek overigens dat die vredesbesprekingen geen 'knieval voor Rusland' moeten zijn; Oekraïne zou 'zoveel mogelijk uit deze besprekingen moeten slepen' en idealiter het land terugkrijgen.

Steun opvang Oekraïense vluchtelingen neemt gestaag af

Vier op tien Nederlanders (42%) zijn het eens met de stelling "Nederland moet vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig opnemen". In maart '22, toen de oorlog net was begonnen, was dat bijna het dubbele (78%). Van mei 2022 tot oktober 2022 lag het rond de zestig procent, vorig jaar oktober 49 procent. Nu dus 42 procent.

Figuur 1: Eens met stelling "Nederland moet vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig opnemen"

Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

Bron: Ipsos I&O (augustus 2024)

Beperkt effect aanslagen op Nord Stream

Wordt deze afnemende steun (mede) veroorzaakt door het nieuws over de aanslagen op Nord Stream en de mogelijke betrokkenheid van Oekraïne en president Zelensky? Vooralsnog lijkt het er niet op. Degenen die daar het best van op de hoogte waren (zowel van de aanslagen als van de mogelijke betrokkenheid van Oekraïne), staan het meest achter het regeringsbeleid op dit dossier: 60 procent. Hier vinden we veel kiezers van VVD, GL-PvdA, NSC, D66 of Volt, kiezers die überhaupt het meest achter dit beleid staan. Degenen die er niets vanaf wisten staan er het minst achter: slechts 22 procent steunt het beleid, 40 procent steunt het niet of beperkt. Deze groep is in de eerste plaats relatief klein (21%). En het betreft relatief vaak kiezers van PVV en BBB, kiezers die gemiddeld sceptischer staan tegenover dat beleid.

Wel zien de we dat vooral kiezers van coalitiepartijen PVV, BBB en VVD minder vaak ruimhartige opvang willen, en hier is de steun ook nog afgenomen. Van de PVV-kiezers is de helft (48%) het er mee oneens. NSC-kiezers oordelen meer zoals gemiddeld, maar ook hier nam de steun fors af (van 79% naar 50%). Onder links-progressieve kiezers is en blijft de steun groet (m.u.v. de SP).

Blijvend draagvlak voor steun aan Oekraïne, maar ...

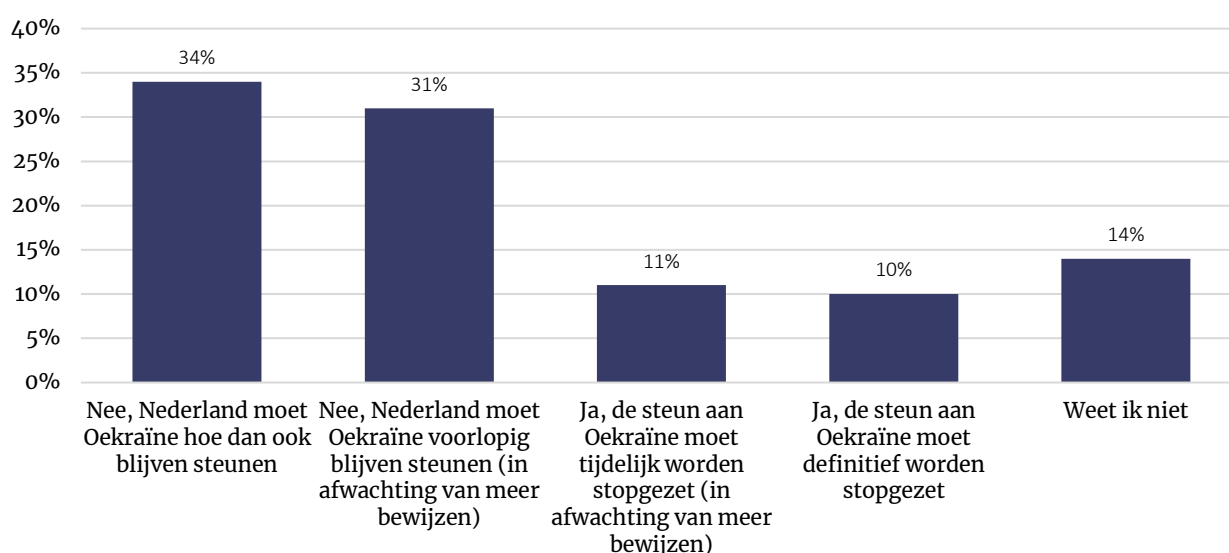
We legden respondenten de situatie rond de aanslagen op de Nord Stream en de mogelijke betrokkenheid van Oekraïne en Zelensky voor en vroegen of dit gevolgen dient te hebben op de steun van Nederland aan Oekraïne.

Twee derde (65%) vindt dat Nederland Oekraïne moet blijven steunen. Hiervan vindt een derde (34%) dat dat hoe dan ook zo moet blijven, een iets kleiner deel (31%) vindt dat Nederland Oekraïne voorlopig moet blijven steunen in afwachting van meer bewijzen. Ongeveer een op vijf vindt dat de steun tijdelijk (11%) of definitief (10%) moet worden stopgezet.

Figuur 2: De Nederlandse regering steunt Oekraïne in de strijd tegen Rusland: politiek, militair en financieel. Minister Veldkamp van Buitenlandse Zaken wil daar vooralsnog niets in veranderen, in afwachting van nader onderzoek van de Duitse justitie.

Vindt u dat er nu iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne?

Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

Bron: Ipsos I&O (augustus 2024)

Kiezers van D66, VVD, GL-PvdA en NSC zijn nog vaker dan gemiddeld voor handhaven van de steun. Kiezers van PVV zijn vaker dan gemiddeld voor stopzetten, maar ook onder deze kiezersgroep is dat geen meerderheid.

...als Zelensky toestemming gaf neemt twijfel toe

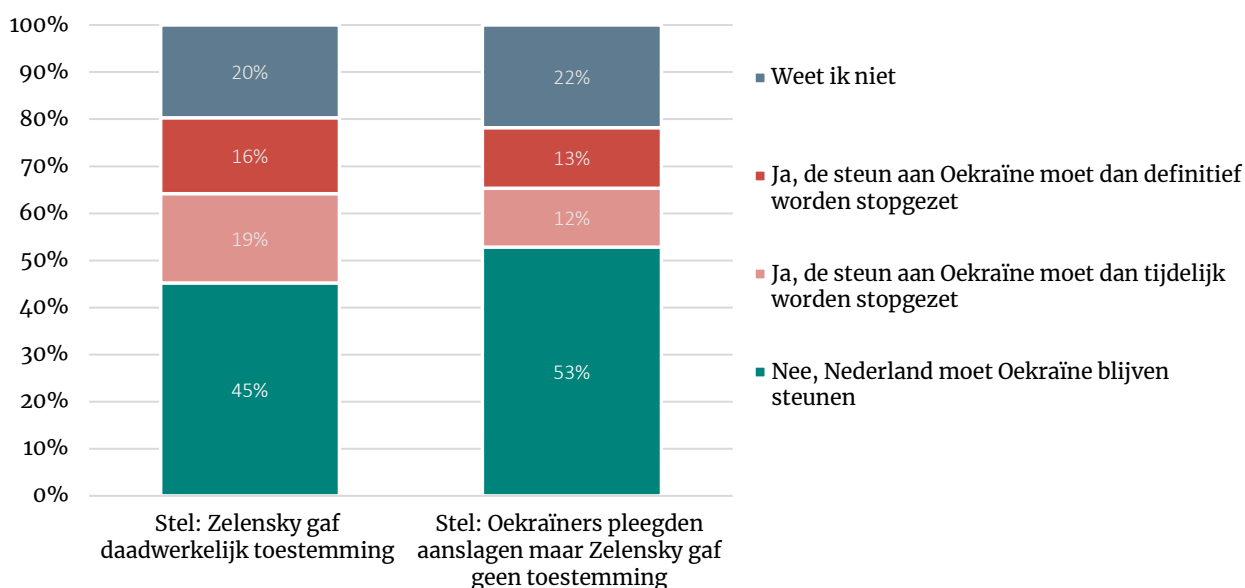
Daarna legden we respondenten twee hypothetische scenario's voor (split run: elk aan de helft van de steekproef): een scenario waarin de aanslagen gepleegd zijn door Oekraïners maar dat Zelensky er geen toestemming voor gaf, en één waarin Zelensky dat wel deed. Deze informatie brengt mensen enigszins aan het twijfelen, maar nog steeds is een groter deel voor handhaven van de steun dan tegen.

Als mocht blijken dat de aanslagen gepleegd zijn door Oekraïners maar dat Zelensky er geen toestemming voor gaf, daalt het draagvlak voor steun aan Oekraïne naar 53 procent. Een kwart (25%) vindt dan dat de steun tijdelijk of definitief moet worden stopgezet, 22 procent weet het dan niet. Van de PVV-stemmers vindt dan 33 procent dat de steun (tijdelijk of definitief) moet stoppen. Ander kiezersgroepen zitten daar onder, onder BBB-stemmers is dat 19 procent.

Indien Zelensky er zelf toestemming voor gaf, daalt de steun verder: naar 45 procent. Nu vindt 35 procent dat de steun tijdelijk of definitief moet worden stopgezet (20 procent weet het dan niet). Van de PVV-stemmers vindt dan 60 procent dat de steun (tijdelijk of definitief) moet stoppen.

Figuur 3: Stel dat ... Vindt u dat er dan iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne?

Basis: allen, naar huidige politieke voorkeur (aug. '24: n = 979 / 901)

Bron: Ipsos I&O (augustus 2024)

Vanzelfsprekend kan ook dit effect groter worden als de vermeende feiten worden bevestigd en het prominenter in het nieuws komt.

In de toelichtingen van kiezers vallen vooral de zeer verschillende reacties van PVV-kiezers op. Er is een groep die zegt: we hebben niets in Oekraïne te zoeken of ook Oekraïne, de NAVO en/of de VS hebben schuld. En er is een – ongeveer even grote – groep die blijft benadrukken dat steun

aan Oekraïne onverminderd moet doorgaan. Andere kiezersgroepen brengen voornamelijk dat laatste standpunt naar voren: Rusland is de agressor, Oekraïne niet steunen kan grote gevolgen hebben voor Europa en sommigen spreken expliciet hun begrip uit voor een (mogelijke) aanslag door Oekraïne op Nord Stream. Zoals een GL-PvdA-kiezer het uitdrukt:

"Na de inval van Rusland in de Oekraïne is het te begrijpen dat Oekraïne ergens een aanslag zou plegen wat Rusland economisch flink raakt. Dat dat veel geld zou gaan kosten voor de westerse Europese landen is dan maar zo."

Onderzoeksverantwoording

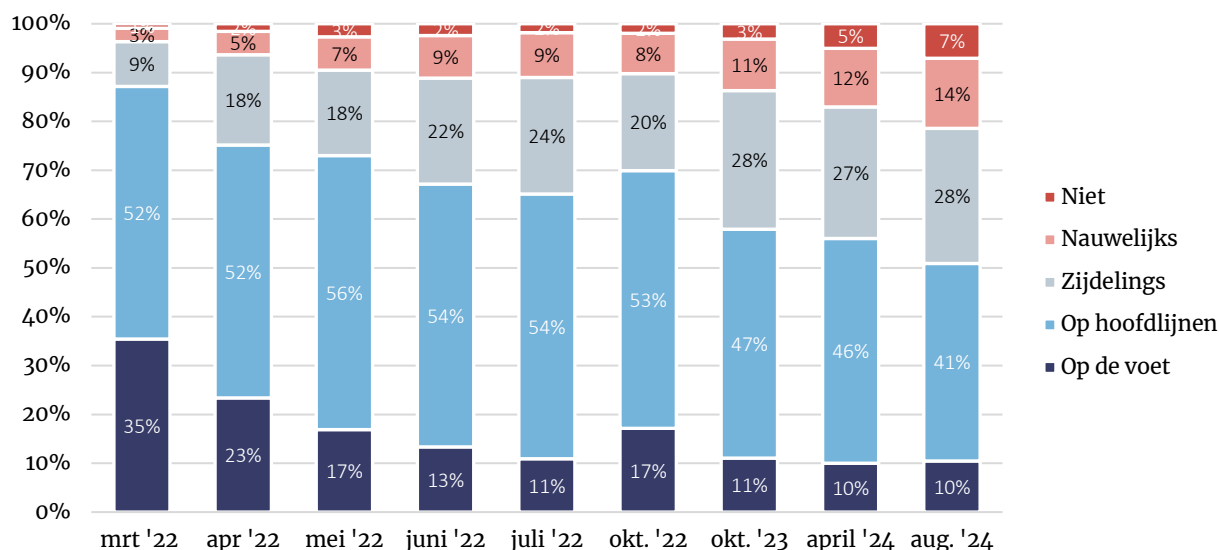
Dit onderzoek liep van vrijdag 16 augustus circa 14 uur tot maandag 19 augustus. In totaal werkten 1.880 Nederlanders van 18 jaar en ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n=100) deed mee via PanelClix.

1 Volgen, zorgen en steun

1.1 Aandacht voor oorlog Oekraïne daalt licht

De mate waarin Nederlanders de oorlog in Oekraïne volgen neemt licht af ten opzichte van eerdere metingen: 52 procent volgt de oorlog nog op de voet of op hoofdlijnen. In april 2022 volgde nog driekwart de oorlog op de voet of op hoofdlijnen.

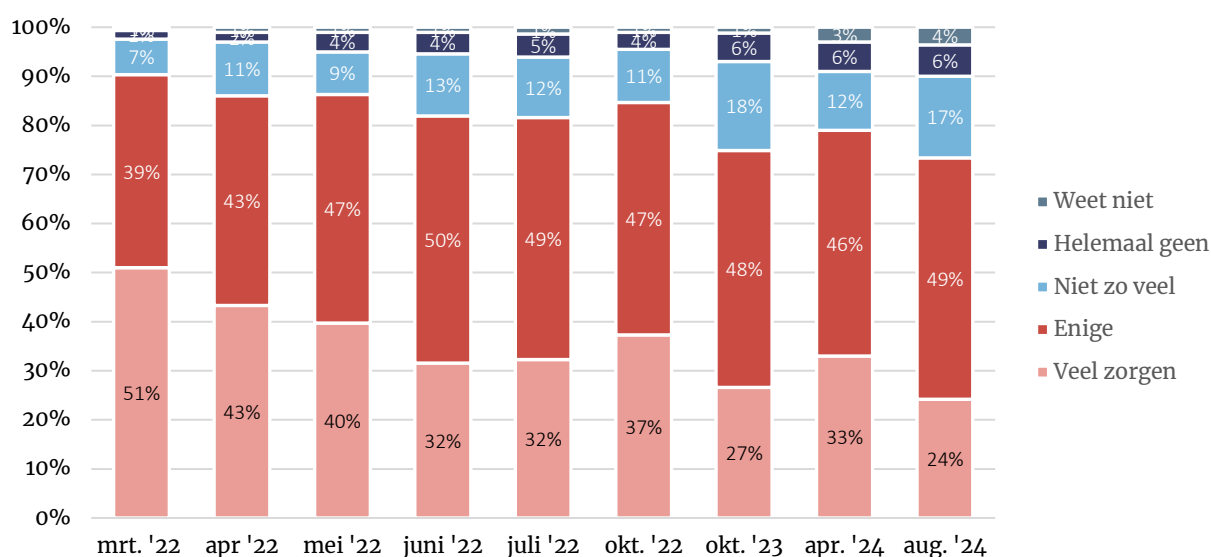
Figuur 1.1: In welke mate volgt u de oorlog in Oekraïne? Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

1.2 Zorgen over oorlog Oekraïne nog groot, maar licht dalend

Ook de mate waarin men zich zorgen maakt daalt licht. Een kwart (24%) maakt zich 'veel zorgen', dat was nog niet eerder zo laag. In totaal maakt 73 procent zich enige tot veel zorgen, dit lag lange tijd op of boven de tachtig procent.

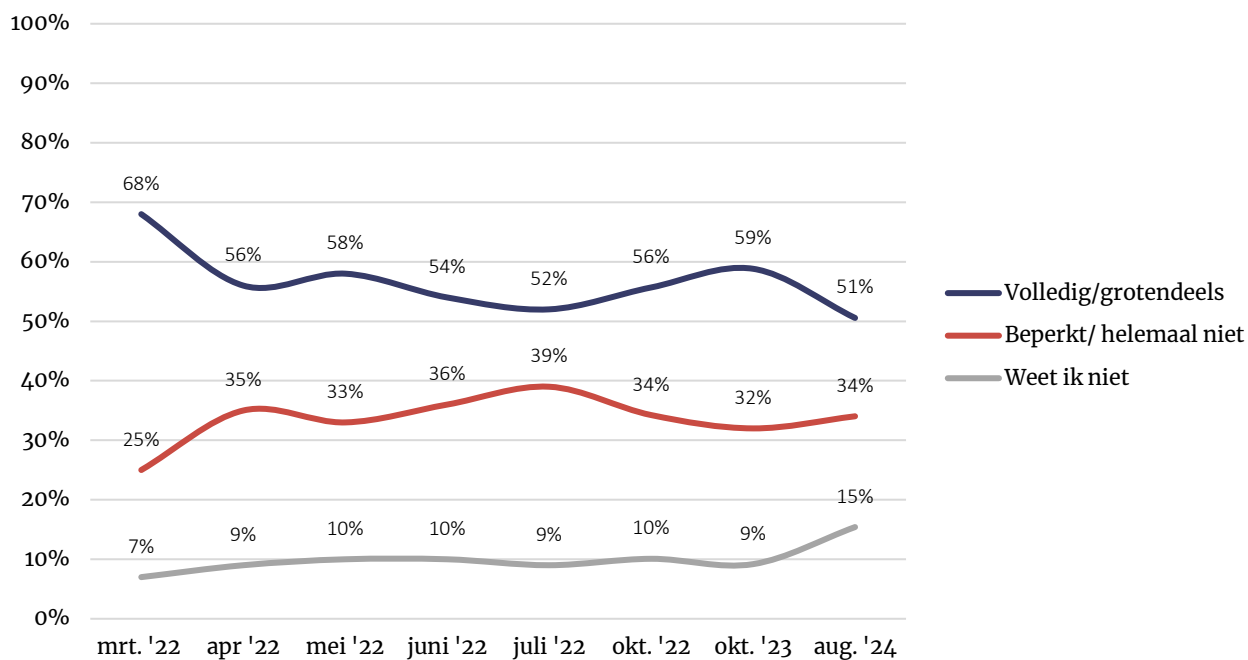
Figuur 1.2: In hoeverre maakt u zich zorgen over de oorlog in Oekraïne? Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

1.3 Aandeel dat regering steunt in Oekraïne-beleid licht gedaald

Bij het begin van de oorlog steunde twee derde 'de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne' Nu is dat nog 51 procent. Vijftien procent heeft nu geen mening. (Zie ook par 3.2 voor de invloed van de aanslagen op de Nord Stream gasleidingen hierop.)

Figuur 1.3: In welke mate staat u achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne? Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

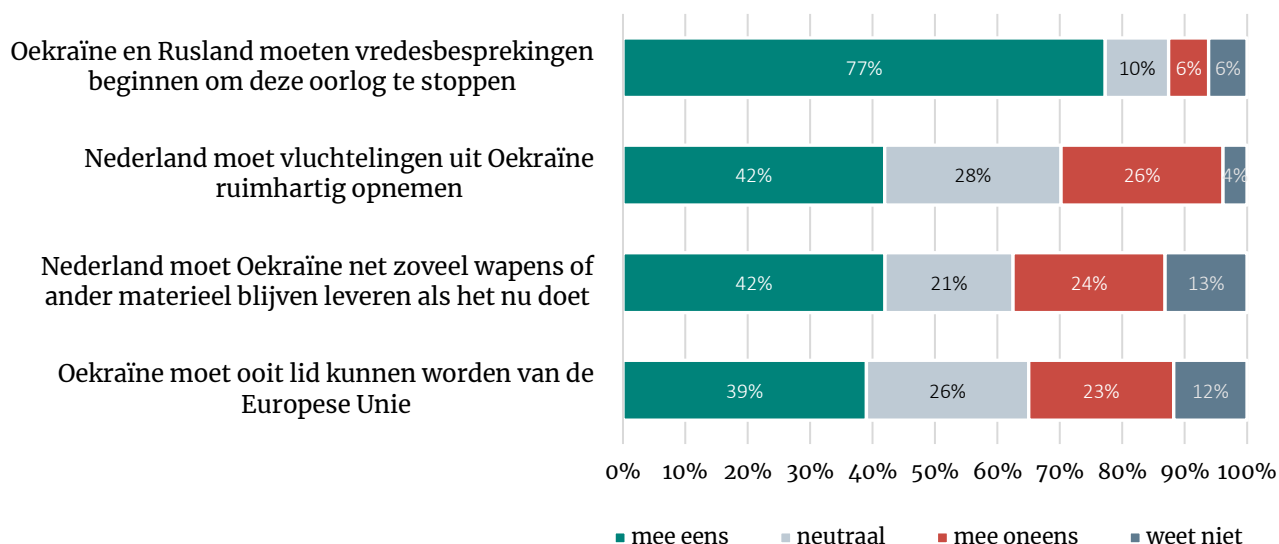
2 Attituden

2.1 Driekwart Nederlanders wil vredesbesprekingen

Ruim driekwart is het eens met de stelling ‘Oekraïne en Rusland moeten vredesbesprekingen beginnen om deze oorlog te stoppen’. De andere drie stellingen worden hierna verder besproken.

Figuur 2.1: Eens of oneens met deze stellingen

Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

In oktober 2023 en april 2024 hebben we de stelling “Oekraïne en Rusland moeten vredesbesprekingen beginnen om deze oorlog te stoppen” ook voorgelegd en de uitkomsten toen en nu zijn nagenoeg identiek.

Tabel 2.1: “Oekraïne en Rusland moeten vredesbesprekingen beginnen om deze oorlog te stoppen”

Basis apr. '24: allen (n = 1.104), aug. '24: allen, n = 1.880)

	Oktober 2023	April 2024	Augustus '24
(Helemaal) eens	78%	77%	77%
Neutraal	11%	12%	10%
(Helemaal) oneens	8%	7%	6%
Weet ik niet	4%	4%	6%

Eind 2023 bleek uit een open vervolgvraag dat veel Nederlanders vonden dat die vredesbesprekingen geen ‘knieval voor Rusland’ moesten zijn; Oekraïne zou ‘zoveel mogelijk uit deze besprekingen moeten slepen’ en idealiter het land terugkrijgen.¹

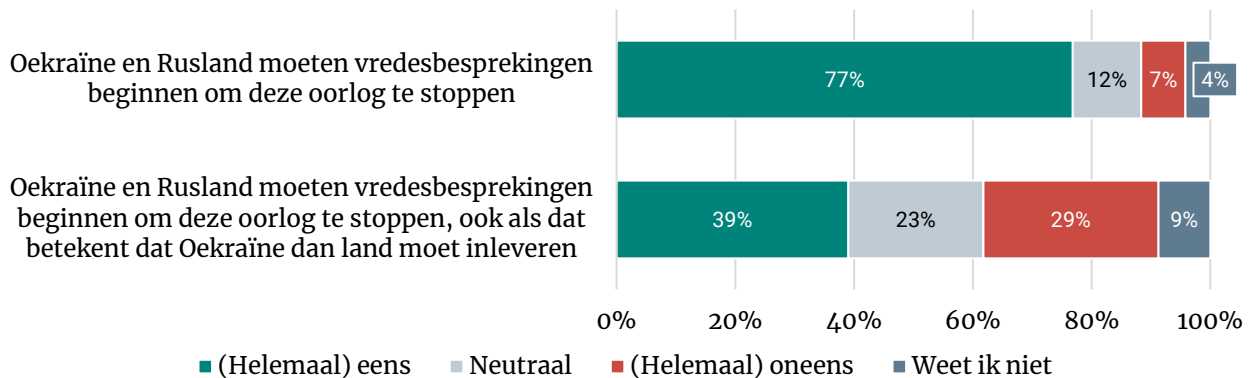
¹ Ipsos I&O (oktober 2023), zie: [Blijvende steun Oekraïne; behoefte aan vredesbesprekingen – Ipsos I&O \(ioresearch.nl\)](#)

In april '24 bleek: Vredesbesprekingen mogen niet leiden tot land inleveren

Een grote meerderheid van de Nederlanders (77%) is dus voorstander van vredesbesprekingen tussen Oekraïne en Rusland om de oorlog te stoppen. In april dit jaar legden we deze stelling dus ook voor, maar deden we – in opdracht van de Volkskrant – ook een experiment met dezelfde stelling met een aanvulling: ‘... ook als vredesbesprekingen betekenen dat Oekraïne land moet inleveren’. Met deze toevoeging daalde de steun aanzienlijk: 39 procent was nu voor vredesbesprekingen en 29 procent was tegen.

Figuur 2.3: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? (april 2024)

Basis: allen (split-run: n = 1.104 en n = 1.101).

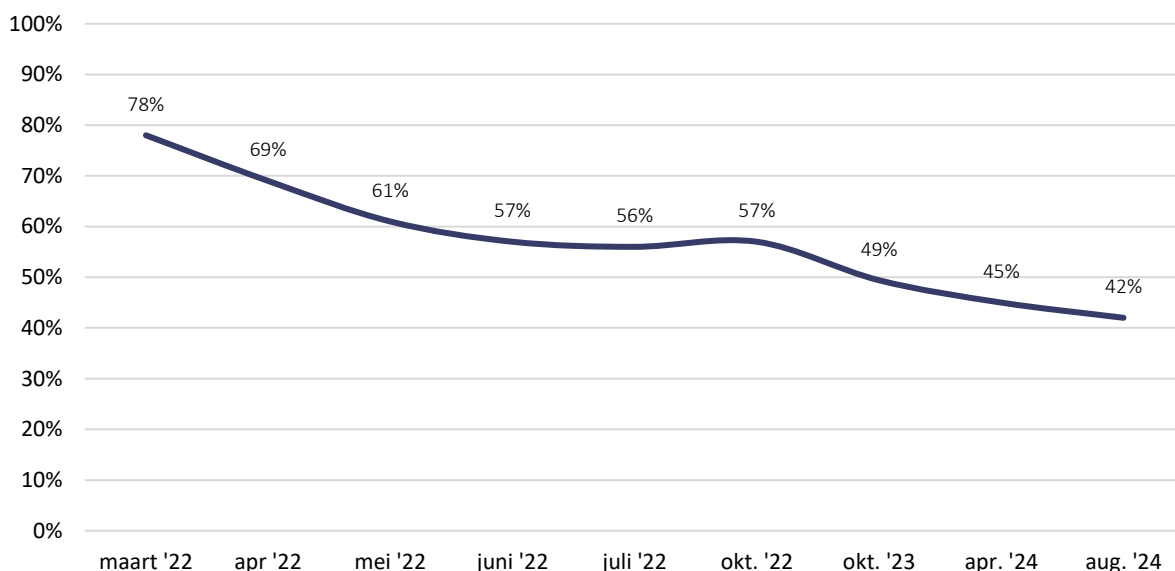
Onder zowel progressieve als conservatieve kiezers daalde het draagvlak voor vredesbesprekingen als we expliciet maken dat dit kan betekenen dat Oekraïne dan land moet inleveren. PVV-kiezers (49%) stonden nog het vaakst achter vredesbesprekingen als Oekraïne daarbij land moet inleveren.

2.2 Steun opvang Oekraïense vluchtelingen neemt gestaag af

Vier op tien Nederlanders (42%) zijn het eens met de stelling “Nederland moet vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig opnemen”. In maart '22, toen de oorlog net was begonnen, was dat bijna het dubbele (78%). Van mei 2022 tot oktober 2022 lag het rond de zestig procent, vorig jaar oktober 49 procent. Nu dus 42 procent.

Figuur 2.2: Eens met stelling “Nederland moet vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig opnemen”

Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

Kiezers coalitiepartijen minder vaak voor ruimhartige steun

Vooral kiezers van coalitiepartijen PVV, BBB en VVD zijn het minder vaak eens met deze stelling, en hier is de steun ook nog afgenomen. Van de PVV-kiezers is de helft (48%) het er mee oneens. NSC-kiezers oordelen meer zoals gemiddeld, maar ook hier nam de steun fors af (van 79% naar 50%). Onder links-progressieve kiezers is en blijft de steun groot (m.u.v. de SP-kiezers).

Tabel 2.2: Nederland moet vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig opnemen

Getoond in tabel: percentage eens. Naar huidige EP-partijvoorkeur. Basis: allen

	To-taal	Volt *	GL-PvdA	D66	CU *	PvdD *	NSC	SGP *	SP *	CDA	VVD	BBB	PVV
Aug. '24	42%	90%	73%	73%	71%	55%	50%	52%	46%	45%	44%	32%	20%
April '24	45%	60%	74%	71%	63%	53%	79%	63%	73%	66%	59%	45%	25%

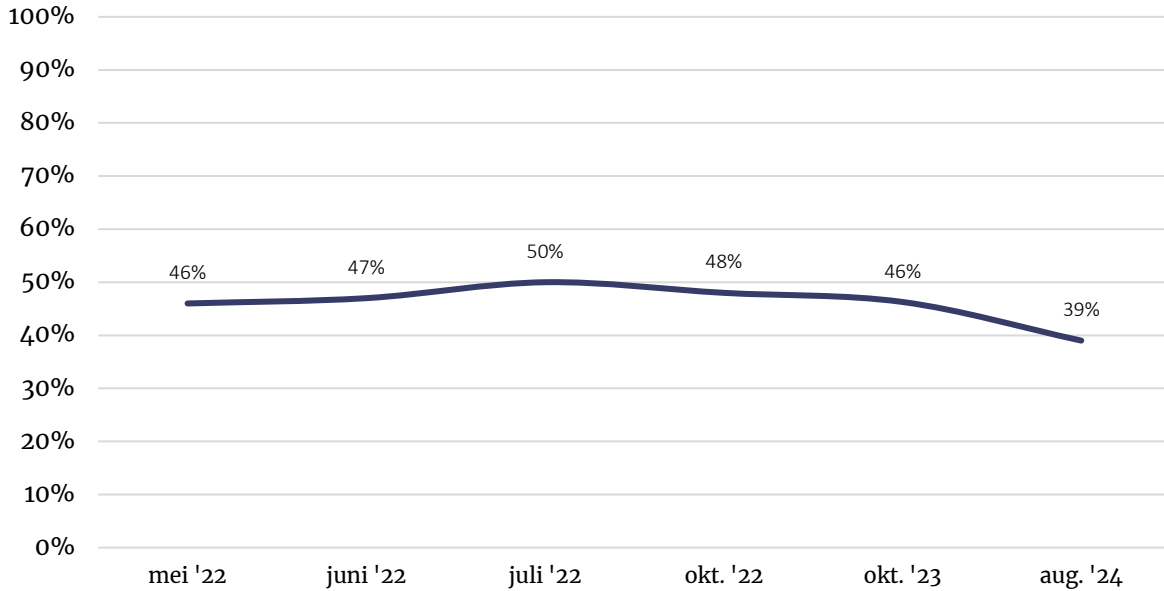
*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n < 50).

2.3 Steun EU-lidmaatschap Oekraïne licht afgenomen

Ook de steun voor het EU-lidmaatschap van Oekraïne neemt wat af: van 50 procent in juli '22 naar 39 procent nu. Ook hier zijn de links-progressieve kiezers relatief vaak voor (Volt: 75%, GL-PvdA: 60%, D66: 59%), terwijl slechts 25 procent van de PVV-kiezers dat ziet zitten.

Figuur 2.2: Eens met stelling "Oekraïne moet ooit lid kunnen worden van de Europese Unie"

Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

3 Aanslag op Nord Stream

3.1 Bekendheid met situatie rondom Nord Stream

Dit onderzoek liep van vrijdag 16 augustus circa 14 uur tot maandag 19 augustus.

Respondenten kregen deze tekst te lezen:

Op de bodem van de Oostzee, tussen Rusland en Duitsland, liggen gasleidingen, Nord Stream 1 en 2 geheten. Officieel bevinden ze zich in internationale wateren, maar ze behoren tot de exclusieve economische zone van Denemarken en Zweden.

In september 2022 werden meerdere lekken in Nord Stream 1 en 2 geregistreerd. Het bleek te gaan om aanslagen. Rusland en Oekraïne beschuldigden elkaar ervan de aanslagen gepleegd te hebben. Beide landen ontkenden er iets mee te maken te hebben.

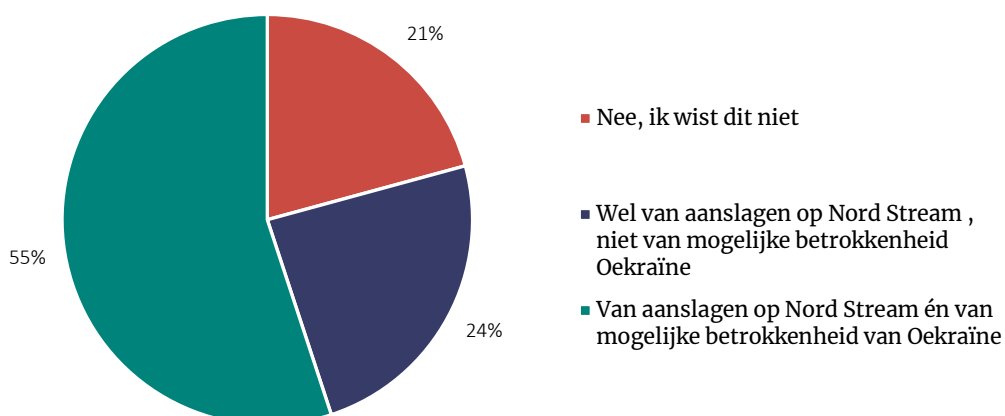
Deze week vaardigde een Duitse rechter een Europees arrestatiebevel uit tegen een Oekraïner die bij de aanslagen betrokken zou zijn. De Amerikaanse krant The Wall Street Journal meldde daarna dat de Oekraïense president Zelensky in eerste instantie toestemming gaf voor het opblazen van de gasleidingen. Daarna trok hij de toestemming in en verbood hij het plan.

Oekraïne blijft ontkennen iets te maken te hebben met de aanslag.

En vervolgens de vraag of ze – voordat ze deze vragenlijst kregen – op de hoogte waren van deze zaken. Eén op vijf wist hier niets vanaf, een kwart wist wel van de aanslagen op Nord Stream in 2022, maar niet van de mogelijke betrokkenheid van Oekraïne. En ruim de helft (55%) wist zowel van de aanslagen op Nord Stream in 2022 als van de mogelijke betrokkenheid van Oekraïne.

Figuur 3.1: (Na tekst – zie kader) Was u – voordat u deze vragenlijst kreeg – op de hoogte van deze zaken?

Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

3.2 Effect kennis Nord Stream op steun regeringsbeleid

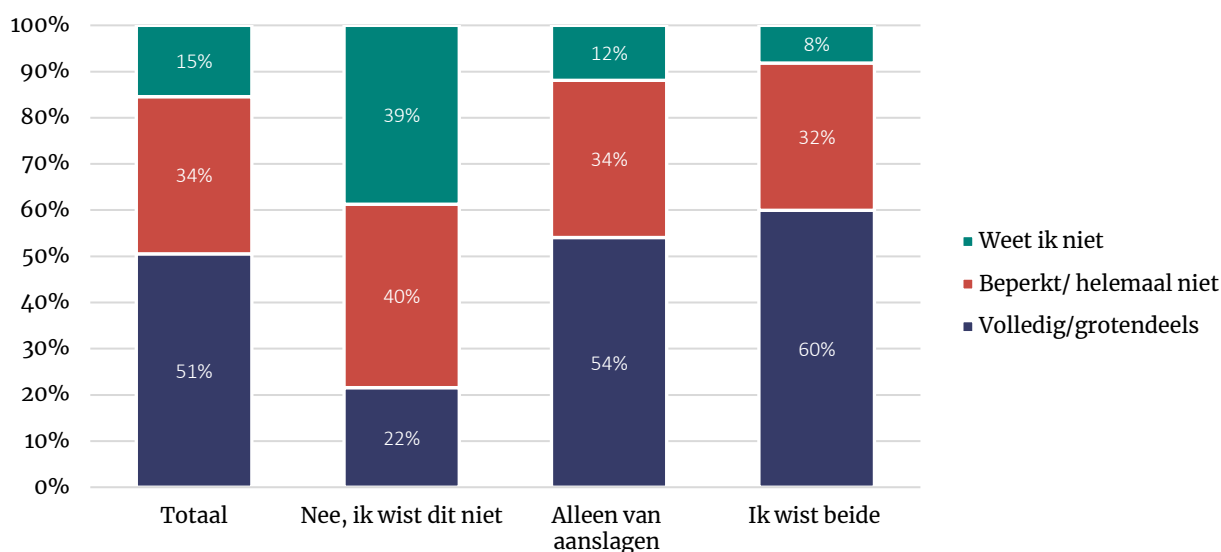
Eerder zagen we dat de steun voor ‘de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne’ daalde van twee derde maart 2022 naar 51 procent. In oktober 2023 was dit nog 59 procent.

De vraag dringt zich op of dit (mede) wordt veroorzaakt door het nieuws over de aanslagen op Nord Stream en de mogelijke betrokkenheid van Oekraïne en president Zelensky.

Vooralsnog lijkt het er niet op. Degenen die het meest op de hoogte waren (zowel van de aanslagen als van de mogelijke betrokkenheid van Oekraïne), staan het meest achter het regeringsbeleid op dit dossier: 54 en 60 procent. Hier vinden we veel kiezers van VVD, GL-PvdA, NSC, D66 of Volt, kiezers die überhaupt het meest achter dit beleid staan.

Degenen die er niets vanaf wisten staan er het minst achter: slechts 22 procent steunt het beleid, 40 procent steunt het niet of beperkt. Deze groep is in de eerste plaats relatief klein (21%). En het betreft relatief vaak kiezers van PVV en BBB, kiezers die gemiddeld sceptischer staan tegenover dat beleid.

Figuur 3.2: In welke mate staat u achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne? Afgezet tegen de kennis over de aanslagen op Nord Stream
Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

Vanzelfsprekend kan dit effect groter worden als de vermeende feiten worden bevestigd en het prominenter in het nieuws komt.

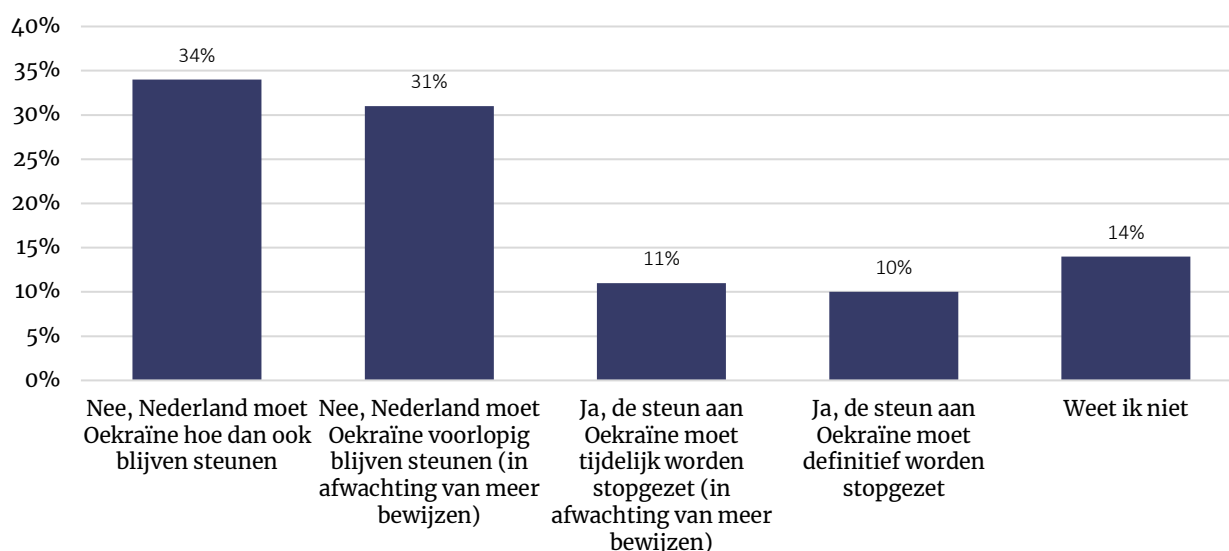
3.3 Meerderheid wil steun aan Oekraïne handhaven

Vervolgens kregen respondenten deze tekst:

De Nederlandse regering steunt Oekraïne in de strijd tegen Rusland: politiek, militair en financieel. Minister Veldkamp van Buitenlandse Zaken wil daar vooralsnog niets in veranderen, in afwachting van nader onderzoek van de Duitse justitie.

En vervolgens de vraag: Vindt u dat er nu iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne? De meerderheid (65%) vindt dat Nederland Oekraïne moet blijven steunen. Een derde (34%) vindt dat dat hoe dan ook zo moet blijven, een iets kleiner deel (31%) vindt dat Nederland Oekraïne voorlopig moet blijven steunen, in afwachting van meer bewijzen. Ongeveer een op vijf vindt dat de steun tijdelijk (11%) of definitief (10%) moet worden stopgezet. Veertien procent heeft geen mening.

Figuur 3.2: (Na tekst – zie kader) Vindt u dat er nu iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne? Basis: allen (aug. '24: n = 1.880)

Kiezers van D66, VVD, GL-PvdA en NSC zijn nog vaker dan gemiddeld voor handhaven van de steun (rond de 80%). Kiezers van de PVV zijn vaker dan gemiddeld voor stopzetten, maar ook onder deze kiezersgroep is dat geen meerderheid (35%).

Tabel 3.1: (Na tekst – zie kader) Vindt u dat er nu iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne? Basis: allen, naar huidige politieke voorkeur (aug. '24: n = 1.880)

	Totaal	D66	VVD	GL-PvdA	NSC	BBB	CDA	PVV
Nee, hoe dan ook blijven steunen	34%	53%	48%	45%	40%	39%	37%	19%
Nee, voorlopig blijven steunen	31%	31%	37%	41%	39%	29%	48%	31%
Ja, steun tijdelijk stopzetten	11%	4%	6%	5%	12%	21%	7%	20%
Ja, steun definitief stopzetten	10%		1%	1%	2%	5%	1%	15%
Weet ik niet	14%	11%	9%	9%	7%	6%	7%	15%

3.4 Als Oekraïne / Zelensky betrokken zijn neemt steun af

Vervolgens legden we respondenten twee hypothetische scenario's voor (split run: elk aan de helft van de steekproef)

Twee scenario's (elk helft van de steekproef)

Stel dat blijkt dat president Zelensky daadwerkelijk toestemming heeft gegeven voor de aanslagen op Nord Stream. Vindt u dat er dan iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne?

Stel dat blijkt dat Oekraïners de aanslagen op Nord Stream hebben gepleegd, maar dat Zelensky hier geen toestemming voor gaf. Vindt u dat er dan iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne?

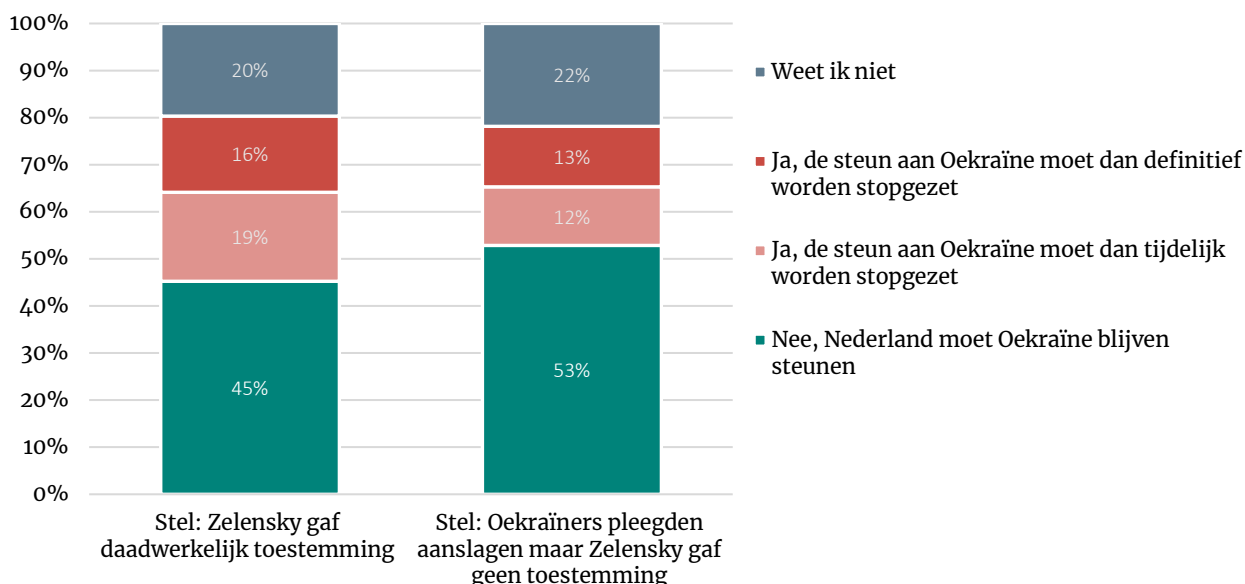
Waar we bij de vorige vraag zagen dat twee derde niets wil veranderen aan de steun aan Oekraïne, blijkt deze informatie mensen toch wel aan het twijfelen te brengen.

Als mocht blijken dat de aanslagen gepleegd zijn door Oekraïners maar dat Zelensky er geen toestemming voor gaf, daalt het draagvlak voor steun aan Oekraïne naar 53 procent. Een kwart (25%) vindt dan dat de steun tijdelijk of definitief moet worden stopgezet, 22 procent weet het dan niet. Van de PVV-stemmers vindt dan 35 procent dat de steun (tijdelijk of definitief) moet stoppen. Ander kiezersgroepen zitten daar onder.

Indien Zelensky er zelf toestemming voor gaf, daalt de steun verder: naar 45 procent. Nu vindt 35 procent dat de steun tijdelijk of definitief moet worden stopgezet (20 procent weet het dan niet). Van de PVV-stemmers vindt dan 60 procent dat de steun (tijdelijk of definitief) moet stoppen, onder BBB-kiezers is dat 50 procent.

Figuur 3.3: Stel dat ... Vindt u dat er dan iets moet veranderen aan de Nederlandse steun aan Oekraïne?

Basis: allen, naar huidige politieke voorkeur (aug. '24: n = 979 / 901)

Vanzelfsprekend kan ook dit effect groter worden als de vermeende feiten worden bevestigd en het prominenter in het nieuws komt.

Enkele toelichtingen van kiezers, waarbij met name de zeer verschillende reacties van PVV-kiezers opvallen. Er is een groep die zegt: we hebben niets in Oekraïne te zoeken of ook Oekraïne, de NAVO en/of de VS hebben schuld. En er is een – ongeveer even grote – groep die blijft benadrukken dat steun aan Oekraïne onverminderd moet doorgaan.

Andere kiezersgroepen brengen voornamelijk dat laatste standpunt naar voren: Rusland is de agressor, Oekraïne niet steunen kan grote gevolgen hebben voor Europa en sommige en spreken expliciet hun begrip uit voor een mogelijke aanslag door Oekraïne op Nord Stream. Zoals een GL-PvdA-kiezer het uitdrukt: "Na de inval van Rusland in de Oekraïne is het te begrijpen dat Oekraïne ergens een aanslag zou plegen wat Rusland economisch flink raakt. Dat dat veel geld zou gaan kosten voor de westerse Europese landen is dan maar zo."

PVV-kiezers

"Oekraïne heeft een domme beslissing genomen door die aanslag. Maar om dan Oekraïne meteen aan Rusland te overhandigen dat niet. Waar stopt Rusland dan. Nergens."

"Dit zijn berichtgevingen waarvan de echte waarheid NOOIT boven tafel komt behalve als je zelf bij de geheime diensten bent betrokken. Alles wat daar over wordt gezegd is van horen en zeggen dus volkomen onbetrouwbaar!!!!"

"De betrokkenheid van Europa is schandalig, met name Verhofstad en van Balen zijn hitsers geweest. Ook voor Europa geldt een grens, de nieuwe leden en potentiële nieuwe landen zoals Oekraïne, Georgië dragen niets bij, het zijn corrupte landen, die al eeuwen conflicten met Rusland hebben en die importeren wij ook."

"De Europese unie/nato heeft deze oorlog voor een groot deel veroorzaakt. Wij zouden ons er sowieso niet mee moeten bemoeien en het kost absurd veel geld. Alles had gericht moeten zijn op vredes besprekingen."

"De Nederlandse overheid moet Oekraïne onverminderd blijven steunen, omdat ik Poetin/Rusland een dermate onbetrouwbaar persoon/land vind, dat de kans groot is dat heel Europa onder de voet wordt gelopen. De wens is er zeker bij Poetin (of een opvolger)."

"Belachelijk dat er in 2024 nog oorlog gevoerd moet worden, Nederland moet zich er het beste gewoon buiten houden"

"Ben voor Oekraïne. Elk land mag zelf beslissen of bij EU wil of niet. Wij zouden ook hulp willen dus snap de steun. Zouden wij ook verwachten"

"De Nederlands Overheid moet Oekraïne met geld en wapens blijven steunen. Het kan niet zo zijn dat Rusland die oorlog wint want dan is het hek van de dam."

"De oorlog heeft teveel impact op de samenleving in het algemeen, de Nederlandse regering mag wel iets terughoudender zijn en niet altijd het beste jongetje uit de klas."

"De oorlog in Oekraïne lijkt meer een oorlog van het westen, voornamelijk Amerika, tegen Rusland. Dat er daarbij weinig van Oekraïne overblijft lijkt niet belangrijk."

"Eeuwigdurend zoals het nu gaat, Oekraïne blijven steunen maar wel aansturen op vredesonderhandelingen."

GL-PvdA-kiezers

"Na de inval van Rusland in de Oekraïne is het te begrijpen dat Oekraïne ergens een aanslag zou plegen wat Rusland economisch flink raakt. Dat dat veel geld zou gaan kosten voor de westerse Europese landen is dan maar zo. Het nadeel was dat we in een energiecrisis kwamen, doch elk nadeel heeft ook weer een voordeel (Johan Cruyff), de plannen naar duurzame energie moesten snel uitgevoerd worden."

“Zelfs als Oekraïne deze aanslagen heeft gepleegd moeten zij gesteund worden omdat zij simpelweg een betere (verre) buur zijn dan Rusland. Dit zou wel gevolgen moeten hebben voor wanneer Oekraïne lid wil worden van de EU of andere bondgenootschappen, tenzij zij zich verontschuldigen en compensatie geven.”

"Afwachten. En hopen dat het niet het Vietnam van Europa wordt, waar het wel op lijkt..."

VVD-kiezers

“Je kan niet in eens terug krabbelen, maar de aanslag op Nordstream maakt het allemaal wel ingewikkelder. Het conflict zou gestopt moeten worden zodra Oekraïne niet meer land van Rusland kan innemen. Zodat er iets van een deal mogelijk is.”

"Agressie van Rusland is onacceptabel en moet stoppen. Nederland moet door blijven gaan met de steun zoals nu"

“Aangezien het een oorlog op Europees grondgebied betreft en Rusland een halt toe geroepen moet worden zal NL/Europa Oekraïne moeten blijven steunen tot dat Rusland terug het hok in is gemanoeuvreerd. Je kunt Rusland (als land aan de grens van Europa) niet toestaan zomaar een land binnen te vallen.”

“Zowel Rusland als Oekraïne zijn fout in deze oorlog, Zelensky is geen slachtoffer. Zowel de Oekraïense als de Russische burgers zijn slachtoffers. Daarom moet Nederland goed kijken naar hoe en hoe intensief we steunen en in welke vorm.”

NSC-kiezer

"Ik vind dat Nederland hoe dan ook Oekraïne moet blijven ondersteunen en niet evenveel wapens als nu moet geven, maar altijd moet proberen MEER te geven waar en wanneer mogelijk. Dus productie omhoog etc. De Nord stream aanslag mag hier wat mij betreft geen impact op hebben. Vooral aangezien het toch al niet in gebruik was en het ethisch zeer onverantwoord is om dit in te toekomst wel te zullen doen. Er is dus niks verloren gegaan. Het is natuurlijk niet netjes dat het wel is gebeurd, maar wat mij betreft is het veel belangrijker om Oekraïne te blijven steunen. Als we weer gaan stoppen met steunen gaan er alleen maar meer mensen dood, en dat omdat we als pervers idee iets van 'gelijk willen krijgen' ofzo. Nou top, nu is Oekraïne in een nog slechtere positie en kan je nog meer geven in de toekomst, en dan hebben wij onze strijdkrachten verzwakt voor niks. En dat allemaal dan weggegooid omdat 'boohoo' m'n pijpleiding die ik niet (tenminste niet meer zou moeten) gebruikte."

PvdD-kiezer

“Het promoten van vredesbesprekingen zou altijd de hoogste prioriteit moeten zijn. Daarnaast moet militaire steun mogelijk blijven, al roept de recente inval van Oekraïne in Rusland en het nieuws over de vermeende Oekraïense aanslag op Nord Stream 2 vragen op over de betrouwbaarheid van de Oekraïense regering.”

Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek liep van vrijdag 16 augustus circa 14 uur tot maandag 19 augustus. In totaal werkten 1.880 Nederlanders van 18 jaar en ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n=100) deed mee via PanelClix.

Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief, er was geen opdrachtgever.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Ipsos I&O

Ipsos I&O komt voort uit het recente samengaan van I&O Research en Ipsos. Ipsos I&O is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2022). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

Ipsos I&O is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Ipsos I&O is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl